

Jaap Hendriks

Jaap Hendriks is geboren rond 1922, Hij was scout bij groep Oranje Blauw uit Soerabaja en voortrekker bij de Ruyterstam. Zijn scoutingnaam was Snelvoet. Hij zat in Soerabaja op de HBS, samen met Flip Marks, Paul Oliemans, Bob van de Bie, Bob van Berkum en Frank Poldermans.

Jaap was voortrekker bij de Ruyterstam van groep Oranje Blauw uit Soerabaja. Zijn Scoutingnaam was Snelvoet.

In augustus 1942 werden de jongens uit Soerabaja geïnterneerd in de oude kolonisatie Kelisir. Kesilir was vanaf 1926 een landbouwproject voor Indo-Europese gezinnen. De Japanners wilden dit moerasachtige oord bestemmen voor 70.000 Europeanen. Als de mannen zelfvoorzienend zouden zijn, dan zouden de gezinnen volgen. Kesilir lag op de meest oostelijke punt van Java. De gehele kolonie lag verspreid over een zeer groot gebied (ca 40 km²), geheel omgeven door prikkeldraad. Het kamp was ondergebracht in zelfgemaakte onderkomens en barakken. Ongeveer 3000 mannen hebben hier 15 maanden gewerkt. Het was een speelgebied voor scouts. 13 maanden lang hebben de jongens hutten gebouwd, hout gekapt en gekookt. Ook werden allerlei dieren gefokt. Er werd in het kamp niet op georganiseerde manier aan Scouting gedaan maar het praktische leven bestond uit allerlei Scoutingactiviteiten. Dr. Eerkens, oubaas uit Madioen was hier aanwezig en later kwam ook Schipper Geert Spleet uit Soerabaja. Broeder Libanius, alias de Uil zat ook in dit kamp. Het project is mislukt door gebrek aan ervaring in de landbouw en gebrek aan landbouwwerktuigen. Alle geïnterneerden gingen in augustus 1943 naar Kamp Banjoebiroe 10 bij Ambarawa.

Banjoebiroe bestond uit de oude gevangenis en een aantal nabij gelegen KNIL-officierswoningen en barakken. De verjaardag van Dr. Eerkens werd hier echt op zijn scouts gevierd, op verzoek van Broeder Libanius. Als gevolg hiervan werd Scouting weer officieel gestart. Zeven landscouts en zeven zeeverkeners, onder wie Bob van der Bie (de Otter) en Jaap Hendriks begonnen in december 1943 onder leiding van hopman Harry, de Scoutingnaam van Broeder Libanius, en samen met Schipper Geert Speet. Oubaas Eerkens trad op als adviseur. De stam kreeg dezelfde naam als de stam van groep Oranje Blauw uit Soerabaja en bestond uit allemaal Soerabajanen en Malangers. In januari en februari 1944 gingen alle 1700 mannen van dit kamp naar het Kamp 15e Bataljon in Bandung.

Kamp 15e Bataljon was een kamp waar ook veel jongere jongens waren. Het bestond uit de kazerne van het 15e Bataljon in het centrum van Bandung. Op het drukste moment waren er 10.000 gedetineerden in dit kamp. Het kamp was het verzamelpunt van vele jongens uit Java. De jongens van de De Ruyterstam uit Banjoebiroe kwamen hier Hopman Dirk Schaap, hun oude districtscommissaris uit Soerabaja tegen. Er werden plannen voor bijeenkomsten gemaakt met Hopman Schaap die het oppertoezicht zou voeren, Hopman Harry (Libanius) als Oubaas en Schipper Spleet als Kleinbaas. Rond de groep uit Banjoebiroe verzamelden zich veel meer jongens die in dit kamp waren aangekomen.

In januari 1944 werd de Paul Krugerstam opgericht. Hopman Libanius werd oubaas van de stam en begon met 30 jongens, waarvan 25 niet katholiek. Hij geloofde in gemengde activiteiten. Uiteindelijk voelde Libanius zich meer geschikt als hopman voor verkenners en wijdde zich aan de jongere speltakken. Oubaas de Man nam de leiding over de Voortrekkers en Schipper Spleet over de Loodsen. De stam

hield een dagboek bij en Dr. Eerkens werd algemeen raadsman. De stam kon niet heel veel doen omdat veel leden zwaar corvee moesten doen. Er werden wel een aantal bijeenkomsten georganiseerd met lezingen. In augustus vond de installatie van Fons plaats. Voortrekkers Jaap Hendriks en Henk Nolten hielpen mee. Hopman Karel Berkhoff, Schipper Spleet en D.C. Boelens waren aanwezig. Op 1 november vond een ronde tafelbijeenkomst plaats waarbij voordrachten gegeven werden en er gediscussieerd werd. De voortrekkers Paul Oliemans en Flip Marks en DC Hopman Schaap konden niet aanwezig zijn omdat ze ziek waren. Jaap Hendriks en Jaap van Dam hielden een voordracht.

Hopman Libanius was ook met vaandrig Jaap Hendriks (Snelvoet) een troep begonnen. In januari 1945 kwam er een jongenskamp naast het 15^e bataljon en ook hier werd met Scouting begonnen. Op 23 april 1945 – Sint Jorisdag – werd de groep betrap en kregen de Hopman en vaandrig stokslagen waar alle jongens bij waren.

Op 15 augustus 1945 kwam de capitulatie van Japan, overal verwarring. De mensen waren ondervoed, de huisgezinnen reeds lang uit elkaar geslagen, velen overleden. Bij de bevrijding van het kamp werd de vlaggenparade afgenomen. Op 31 augustus hesen Flip Marks als loods en Jaap Hendriks als voortrekker de vlag. De stam heeft bestaan tot september 1945.

Snelvoet bleef in Indië en ging het leger in. *“Mijn kleinbaas Snelvoet ging in opleiding, werd sergeant bij de mortieren en 12 maart 1946 werd hij bevorderd tot adjudant, terwijl hij nu op de nominatie staat voor luitenant. Ik zou hem niet kunnen nadoen wat hij gepresteerd heft voor de goede zaak tegen de extremisten en de Zwarte Baneteng benden.”*

A propos beste hopman, deze Snelvoet moet u kennen. Hij is uit Soerabaia, heet Jaap Hendriks en was bij Oranje Blauw. Mogelijk te lang geleden, in ieder geval hij kent u goed. 'k Kan er nog veel meer over vertellen. Hij was in Uw tijd HBS-jongen met Flip Marks, Paul Oliemans, Bob van de Bie, Bob van Berkum, Frank Poldermans enz. Enfin, we hebben 't er nog wel eens over.

Hopman, succes en vriendelijke p.v. groeten,

In het verslag dat Broeder Harry na de oorlog naar Hopman van der Veer stuurt om opgenomen te worden in het boekje *Achter Kawat en Gedek*, schrijft hij uitgebreid over Jaap Hendriks, alias Snelvoet.

Meer informatie

[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)

[Banjoebiroe 10 \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Bandoeng \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Tijhapit \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[KESILIR \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Vaandrig Snelvoet' - Het Geheugen \(delpher.nl\)](#)

[Snelvoet te Banjoe-Biroe' - Het Geheugen \(delpher.nl\)](#)

[3043 Bie, B. van der burgermannenkampen: Java: Kesilir; Bandoeng: 1... \(NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies\) - NIOD \(archieven.nl\)](#)

[3046 Libanius, br. burgermannenkampen: Kesilir; Banjoebiroe: gevang... \(NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies\) - NIOD \(archieven.nl\)](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.